

Project A' τετραμήνου

ΑΝΤΙΓΟΝΗ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

✘ Προσπάθεια ανασύνθεσης της τραγωδίας

Έχοντας ως βάση τα όσα έχει γράψει ο Αριστοφάνης ο Βυζάντιος θα προσπαθήσουμε να ανασυνθέσουμε αδρομερώς το περιεχόμενο αυτού του δράματος. Κατά πάσα πιθανότητα, όπως και στον Σοφοκλή, το βασικό θέμα του δράματος ήταν η απαγόρευση της ταφής του Πολυνείκη. Αυτό μπορούμε να το καταλάβουμε από το απόσπασμα 176, όπου εκφράζεται η άποψη ότι είναι μάταιο να προσπαθεί να εκδικηθεί κάποιος αυτόν που είναι ήδη νεκρός. Σε κεντρικό θέμα επίσης αναδεικνύεται ο έρωτας Αντιγόνης-Αίμονα, που θα καταλήξει μάλιστα σε γάμο, σε αντίθεση με το τραγικό τέλος της Αντιγόνης του Σοφοκλή.

Τέσσερα άλλωστε από τα αποσπάσματα αναφέρονται στο θέμα του έρωτα και του γάμου (απ. 161, 162, 162a, 164). Το γεγονός επίσης ότι ο Διόνυσος αναφέρεται ως γιος της Διώνης (απ. 177) και επομένως αδερφός της Αφροδίτης, δείχνει τη θέση που έχει ο έρωτας στο έργο. Η ευτυχής κατάληξη των ηρώων του είναι κάτι που συνηθίζει ο Ευριπίδης σε πολλές από τις τραγωδίες του, όπως στην Άλκηστη, στην Ελένη ή την Ιφιγένεια την εν Ταύροι . Το μοτίβο του έρωτα άλλωστε αξιοποιεί και σε άλλες χαμένες τραγωδίες, σε αντίθεση με τον Σοφοκλή. «Ενώ στους Σκίρους του Σοφοκλή απεσταλμένοι των Ελλήνων έρχονταν να πάρουν τον Νεοπτόλεμο από την Σκύρο για την Τροία, η ομότιπλη τραγωδία του Ευριπίδη είχε θέμα την αποπλάνηση της Δηιδάμειας, θυγατέρας του βασιλιά Λυκομήδη, από τον Αχιλλέα, που τον είχε φέρει στη Σκύρο η Θέτις, ντυμένο με γυναικεία ρούχα».

Το μοτίβο του έρωτα άλλωστε αξιοποιεί και σε άλλες χαμένες τραγωδίες, σε αντίθεση με τον Σοφοκλή. «Ενώ στους Σκυρίους του Σοφοκλή απεσταλμένοι των Ελλήνων έρχονταν να πάρουν τον Νεοπτόλεμο από την Σκύρο για την Τροία, η ομότιτλη τραγωδία του Ευριπίδη είχε θέμα την αποπλάνηση της Δηιδάμειας, θυγατέρας του βασιλιά Λυκομήδη, από τον Αχιλλέα, που τον είχε φέρει στη Σκύρο η Θέτις, ντυμένο με γυναικεία ρούχα».

Το έργο ξεκινούσε μ' έναν πρόλογο όπου γινόταν αναφορά στις συμφορές της οικογένειας του Οιδίποδα, όπως καταλαβαίνουμε από τα αποσπάσματα 157 και 158. Ακολουθούσε η πάροδος, όπου ο χορός τραγουδούσε για την εκστρατεία των Αργείων εναντίον των Θηβαίων, όπως δείχνει το απόσπασμα 159.

Στο πρώτο επεισόδιο ο Κρέων ανακοινώνει την απόφασή του να απαγορεύσει την ταφή του Πολυνείκη. Η διαταγή του αυτή προκαλεί την αντίδραση της Αντιγόνης. Η ηρωίδα, παίρνοντας ως αφορμή τη διαταγή αυτή, αναφέρεται στη συμπεριφορά του ηγεμόνα και την εξουσία που αυτός ασκεί. Από αυτήν την αντιπαράθεση κατά πάσα πιθανότητα προέρχονται τα αποσπάσματα 171, 172, 173, 176.

Το απόσπασμα 170 μοιάζει με προοίμιο αγόρευσης στην οποία γίνεται επίκληση στην Πειθώ. Οι στίχοι θα μπορούσαν να προέρχονται από αγώνα λόγων, καθώς ο Ευριπίδης στους αγώνες λόγων ενσωματώνει λέξεις που παραπέμπουν στη ρητορική, όπως είναι εδώ η λέξη πειθώ. Στίχοι με ανάλογο περιεχόμενο από την *Αντιγόνη* του Σοφοκλή εκφέρονται από τον Αίμονα.

Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τη ρητορική στους αγώνες του Ευριπίδη βλ. Lloyd (1992) 19-37. Μετά την ανακοίνωση της διαταγής, η *Αντιγόνη* πείθει τον Αίμονα να συνεργαστεί μαζί της στην ταφή του Πολυνείκη.

- ✘ Τα όσα εκφράζονται στα αποσπάσματα για την επίδραση που έχει ο έρωτας πάνω σ' έναν νέο (161, 162, 162a, 169) ίσως προέρχονται και αυτά από έναν αγώνα λόγων ανάμεσα στον Κρέοντα και τον Αίμονα. Ο έρωτας είναι αυτό που οδήγησε τον Αίμονα να βοηθήσει την Αντιγόνη. Το απόσπασμα 164 θα ταίριαζε στο στόμα του Κορυφαίου. Άλλωστε ο χορός συμμετέχει στον αγώνα λόγων. Σ' αυτόν το αγώνα ανήκουν και τα αποσπάσματα 166, 167, 168, 165. Το απόσπασμα 165 αναφέρεται στην ικανότητα κάποιου να μιλάει σωστά και θα μπορούσε να προέρχεται από αγώνα λόγων αφού, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, ο Ευριπίδης στους αγώνες λόγων χρησιμοποιεί λέξεις που αναφέρονται στη ρητορική, στην ικανότητα κάποιου να πείθει.

✘ Το απόσπασμα 166 εκφέρεται από τον Κρέοντα για την Αντιγόνη. Την κατηγορεί για την επίδραση που έχει η καταγωγή της στη διαμόρφωση του χαρακτήρα της. Ο Αίμων αντιπαρατίθεται σ' αυτήν την άποψη λέγοντας όσα διαβάζουμε στα απόσπασμα 167, 168, 169.

Ο Αίμων κάνει μια τελευταία προσπάθεια να σώσει την Αντιγόνη και τον εαυτό του (απ. 162, 166, 167, 168, 165, 170, 169). Ο Κρέων είναι ανένδοτος, όμως η επέμβαση του Διονύσου ως από μηχανής θεού,, σώζει τους δύο νέους. Το δράμα κλείνει με την ανακοίνωση του γάμου Αίμονα-Αντιγόνη και την επικείμενη γέννηση του απογόνου τους

✘ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✘ Steiner, G. 2001. *Οι Αντιγόνες: ο μύθος της Αντιγόνης στην λογοτεχνία, τις τέχνες και την σκέψη της Εσπερίας*, μτφρ. Βασίλης Μάστορης - Πάρις Μπουρλάκις, 2η εκδ. Αθήνα.
- ✘ Grimal, P., 1991: *Λεξικό της ελληνικής και ρωμαϊκής μυθολογίας*, μτφρ. Άτσαλος, Β., Θεσσαλονίκη, (τίτλος πρωτοτύπου: *Dictionnaire de la mythologie gréque et romaine*, Paris).
- ✘ Lesky, A., 1987: *Η τραγική ποίηση των αρχαίων Ελλήνων*, τομ. II, μτφρ. Ν. Χουρμουζιάδης, Αθήνα.

✘ Για την δημιουργία της εργασίας συνεργάστηκαν
οι μαθήτριες:

ΣΑΒΒΙΝΑ ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΛΕΝΗ ΔΟΥΝΗ

ΕΛΠΙΔΑ ΚΑΤΣΑΜΠΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ